

KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET

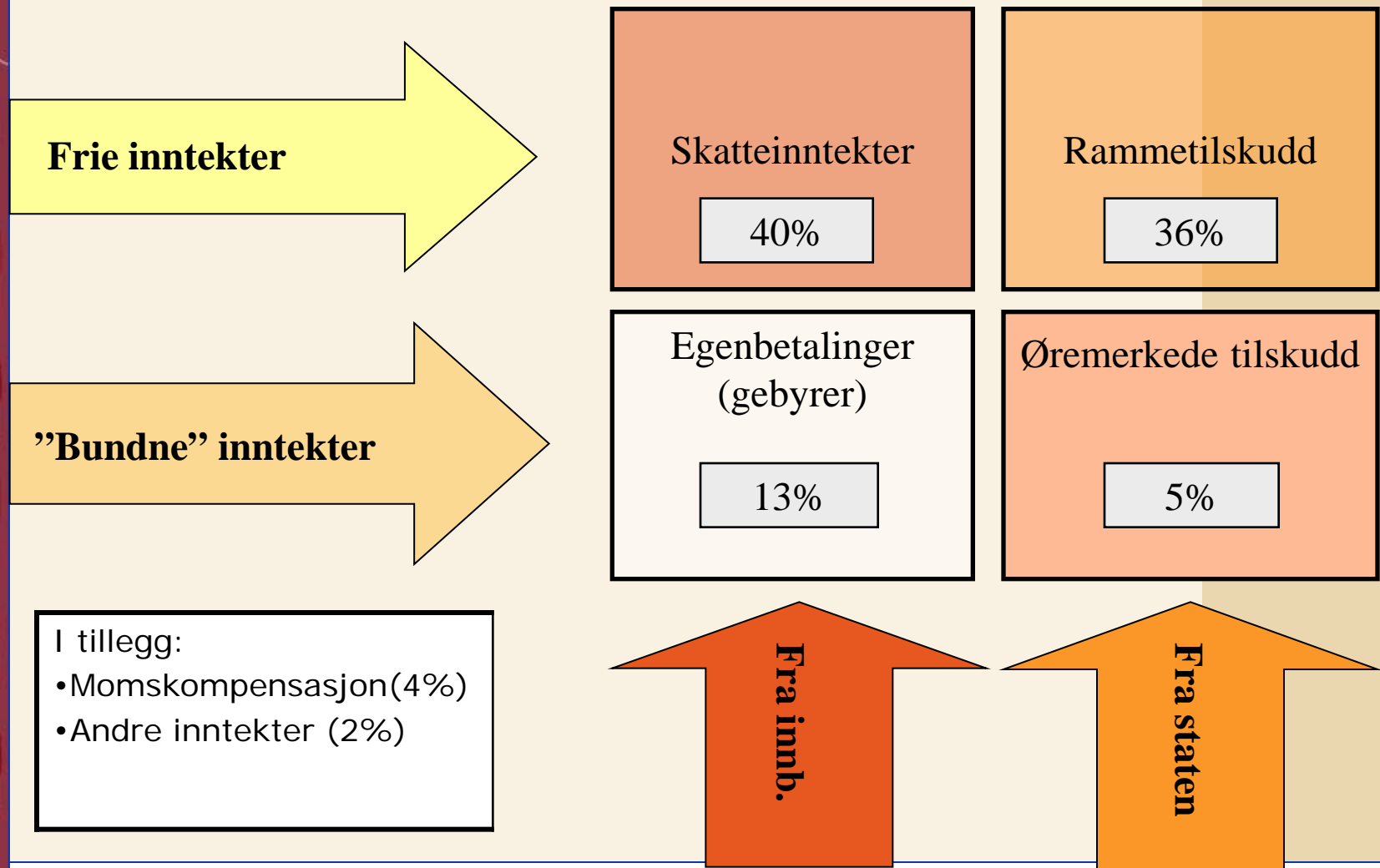
Inntektssystemet

Karen N. Byrhagen

24.11.2010

Finansiering av kommunesektoren (2011)

Inntektssystemet - Nasjonale mål

- Høyt nivå på velferdstjenestene
- Likeverdige tjenestetilbud
- Nasjonaløkonomisk kontroll
- Lokalt selvstyre

Premisser for inntektssystemet

1. Kommunene har ansvar for grunnleggende velferdstjenester
2. Ikke aksept for:
 - Store forskjeller mellom kommuner
 - Store svingninger over tid
3. Inntektsforskjeller er viktigste forklaring på forskjeller i tjenestetilbud
4. Skatt er mer ujevnt fordelt og svinger mer enn rammetilskudd

Inntektssystemet

- Det er forskjeller mellom kommuner:
 - Kostnadsforskjeller
 - Forskjellig skattegrunnlag
- Gjennom inntektssystemet utjevnes forskjellene gjennom:
 - Full utgiftsutjevning
 - Delvis utjevning av skatteinntekter
- Likevel forskjeller etter utjevning:
 - Forskjeller i skatteinntekter
 - Særtilskudd i inntektssystemet

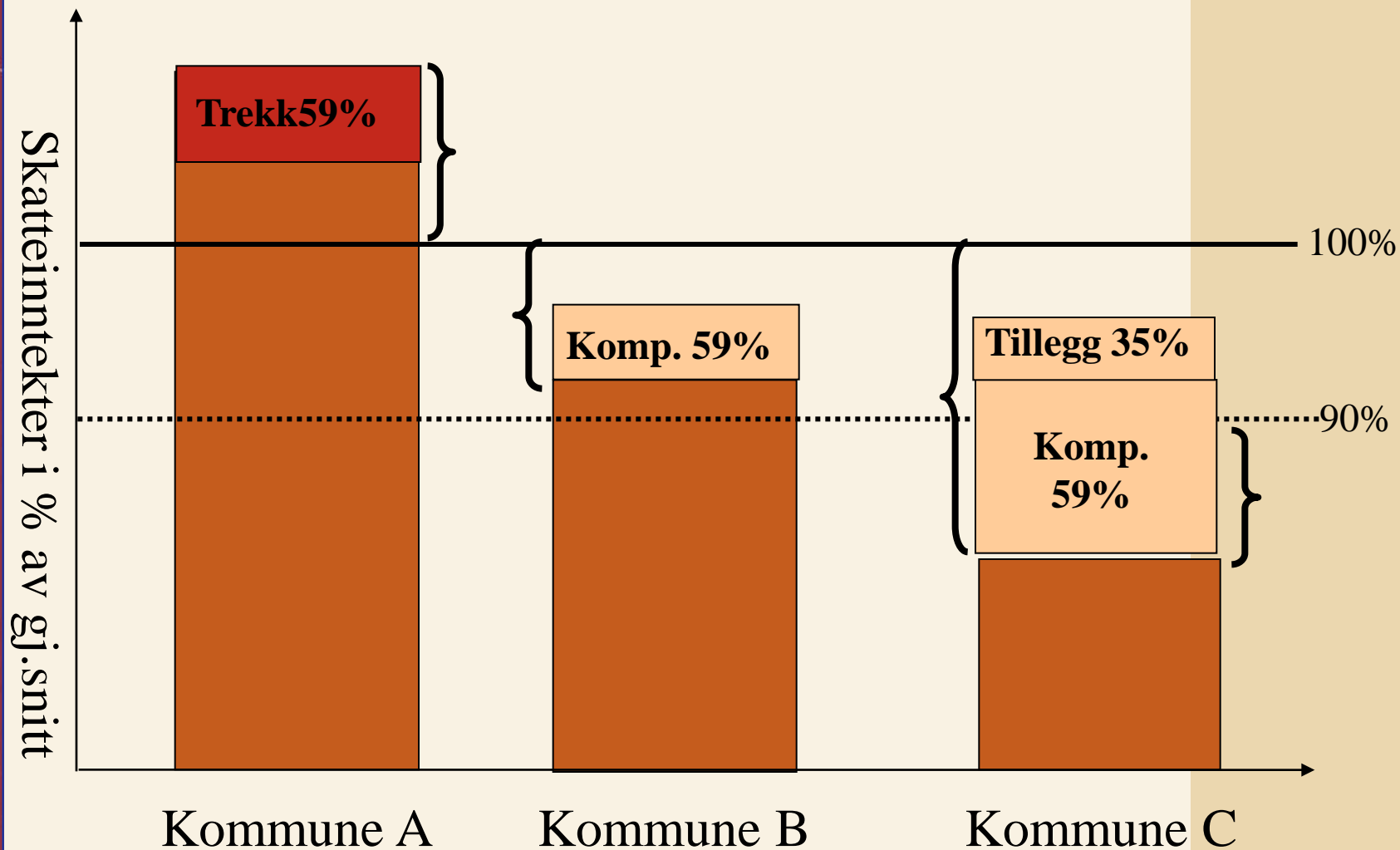
Inntektssystemets to deler

- Politisk del:
 - Skatteutjevning
 - Regionalpolitiske tilskudd
 - Utgiftsutjevning?
- Faglig del: Kostnadsnøkkelen
Utjevner kostnadsforskjeller - best mulig kart over kommuneterrenget

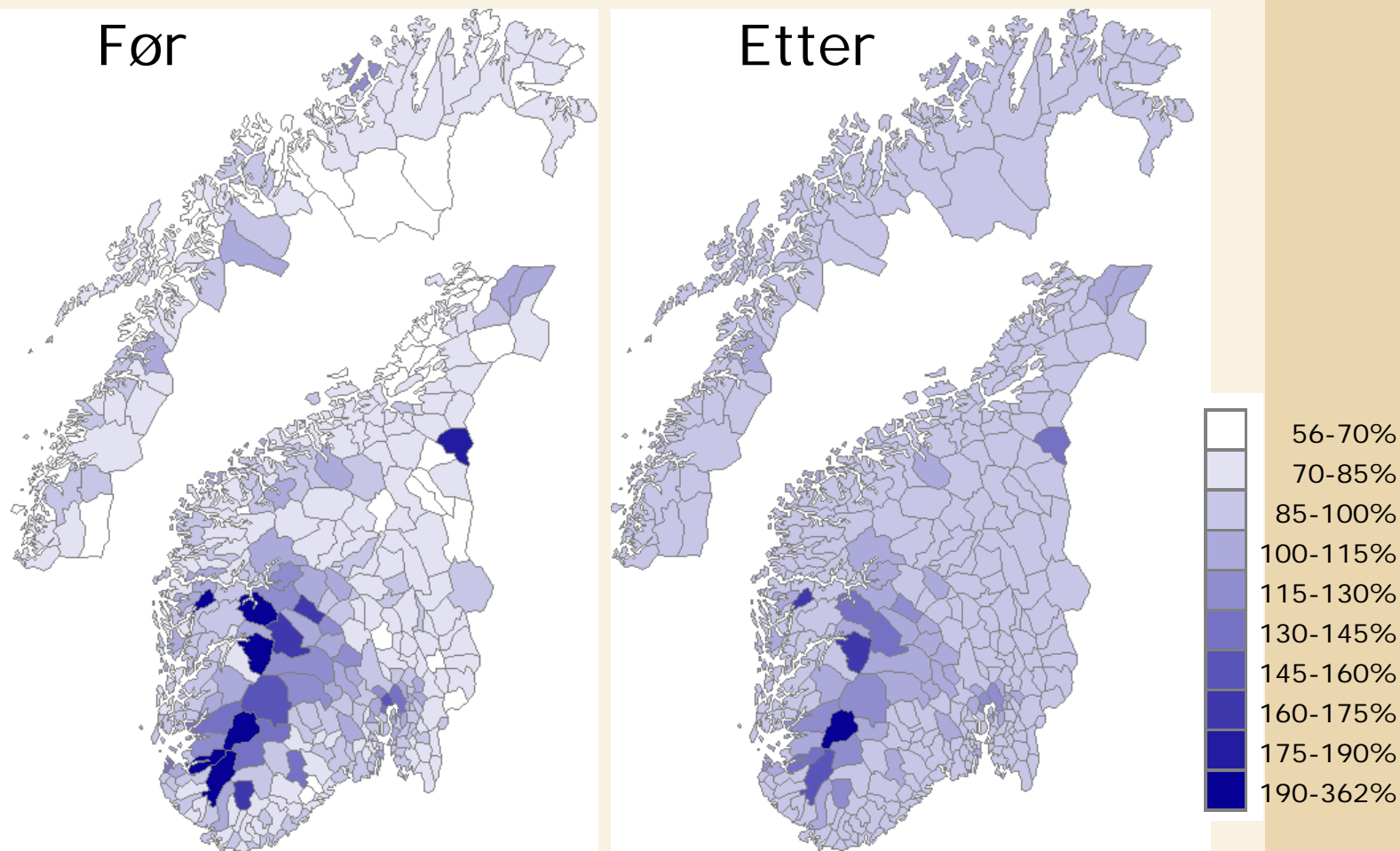
Skatteutjevning

- Personskatt og naturressursskatt: utjevnes delvis
- Eiendomsskatt: utjevnes ikke
- Store forskjeller i skatteinntekter (59-266 pst. av landsgjennomsnittet)
- Likhet vs. lokal forankring av inntekter
- **Delvis utjevning** av skatteinntektene:
 - 59 % symmetrisk utjevning
 - 35 % tilleggskompensasjon

Skatteutjevning

Skatt før og etter utjevning

Rammetilskudd til kommuner

Kap. 571 Rammetilskudd til kommuner		Statsbudsjett 2010 (1 000kr)
Post 60	Innbyggertilskudd	50 600 896
Post 61	Distriktstilskudd Sør-Norge	329 278
Post 62	Nord-Norge- og Namdalstilskudd	1 441 246
Post 63	Småkommunetilskudd	1 017 153
Post 64	Skjønnstilskudd	1 731 000
Post 66	Veksttilskudd	189 300
SUM		55 308 873

Regionalpolitiske tilskudd

- **Distriktstilskudd Sør-Norge (329 mill.)**
Kommuner innenfor det distriktspolitiske virkeområdet i Sør-Norge
- **Småkommunetilskudd (1 mrd.)**
Kommuner med under 3200 innbyggere
- **Nord-Norge- og Namdalstilskudd (1,4mrd.)**
Kommuner i Finnmark, Troms, Nordland og enkelte kommuner i Nord-Trøndelag
- **Veksttilskudd (189,3 mill.)**
Kommuner med særlig høy befolkningsvekst
- *2011: Reduksjon i regionalpol. tilskudd*

Skjønnstilskudd

- Kompensasjon for forhold som ikke fanges opp av inntektssystemet
- KRD fordeler på fylkesrammer
- Fylkesmennene har ansvaret for fordeling av den endelige rammen
- 1,7 mrd i 2010

Innbyggertilskudd

- 50,6 milliarder kroner (2010)
- Fordeles i utgangspunktet med et likt beløp per innbygger
- Justeres for:
 1. Skatteutjevning
 2. Inntektsgarantiordningen (INGAR)
 3. Saker med særskilt fordeling
 4. Utgiftsutjevning basert på kostnadsnøkler

2. Inntektsgarantiordningen - INGAR

- Garanti for maksimalt negativt avvik fra gjennomsnittlig vekst i rammetilskuddet fra et år til det neste
- Til kommuner med utvikling i rammetilskuddet som ligger mer enn 300 kroner per innbygger lavere enn landsgjennomsnittlig vekst per innbygger
- Finansieres ved et likt trekk per innbygger for alle landets kommuner

Hva inngår i INGAR?

- Innlemming øremerkede tilskudd
- Systemendringer
- Endring i kriteriedata
- Endring i regionalpolitiske tilskudd

3. Tilskudd med særskilt fordeling (Tabell C)

- Fordeles etter egne kriterier
- Midlertidig løsning i påvente av innlemming eller avvikling
- Brukes bare i unntakstilfeller og for engangsjusteringer
- Ingen varig løsning for "øremerking" over rammetilskuddet

KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET

4. Utgiftsutjevning

Bakgrunn

- Innbyggertilskuddet: likt beløp per innbygger
- Norske kommuner: store forskjeller i demografi, geografi og størrelse
- Nasjonalt mål: gode velferdstjenester og likeverdig tjenestetilbud
- Utgiftsutjevningen: omfordeling

Mål og prinsipp

- Målet med utgiftsutjevningen er å fange opp variasjonene i:
 - Behov for kommunale tjenester
 - Kostnader ved å tilby tjenestene
- Prinsipp:
Full kompensasjon for ufrivillige variasjoner i utgiftsbehov
- Ikke refusjonssystem
- Ikke insentivsystem

Utgiftsbehov

- Kommunens utgiftsbehov = behovet for tjenester x kostnadene ved å tilby en enhet av tjenesten
- Kostnadsnøkkelen: *Objektive* kriterier som forklarer hvorfor utgiftsbehovet varierer mellom kommunene
- Variasjoner i utgifter – ikke nivå

Delkostnadsnøkler i kostnadsnøkkelen:

Kommunene

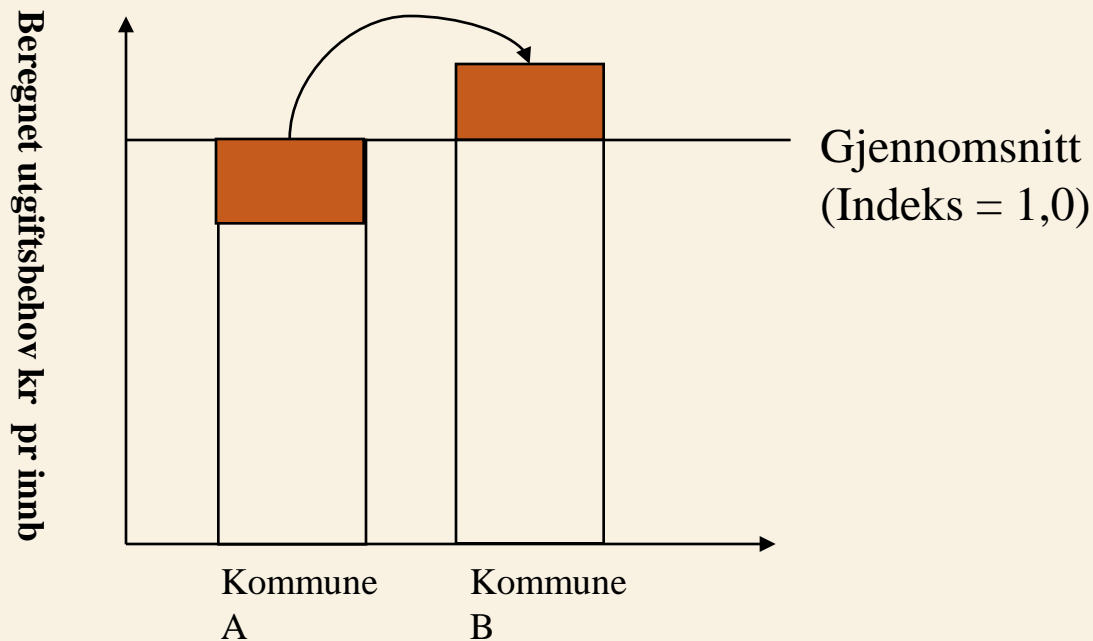
- Pleie og omsorg
- Grunnskole
- Helse
- Barnevern
- Sosialhjelp
- Administrasjon, landbruk og miljø
- Barnehage

Fylkeskommunene

- Videregående opplæring
- Fylkesveier
- Lokale ruter
- Tannhelse

Omfordeling i utgiftsutjevningen

- Trekk i innbyggertilskuddet for relativt sett "lettdrevne" kommuner (indeksverdi < 1)
- Tillegg i innbyggertilskuddet for relativt sett "tungdrevne" kommuner (indeksverdi > 1)

Hvordan bestemmes kriterier og vekter?

- Kriterier:
Statistiske analyser av hvilke faktorer som forklarer utgiftsforskjeller
- Vekting:
 - Sektorens andel av utgiftsbehovet
 - Forklaringskraft
- Forskjeller mellom kommuner, ikke nivå

Kriterier - krav

- Objektive
 - Kommunen skal ikke selv kunne påvirke verdien
- Oppdateres
 - Må kunne oppdateres årlig
- Offentlig
 - Bygger på offentlig tilgjengelig statistikk

Ny kostnadsnøkkel for kommunene 2011

- Innlemming **barnehagetilskudd**: Ny delkostnadsnøkkel for barnehage
- Oppdatering av alle øvrige **delkostnadsnøkler**
 - Nye analyser
 - Eksterne rapporter
 - Borgeutvalget
- Endring i hver **sektor** sin størrelse i den totale nøkkelen

Delkostnadsnøkkel barnehage

- Analyser av kommunenes utgifter til barnehager: Senter for Økonomisk forskning (SØF)
- **Problemstilling:**
Hvorfor varierer kommunenes utgifter til barnehage mellom kommuner?
 - Etterspørsel?
 - Enhetskostnader?
 - Begge deler?

Fra analyser til kostnadsnøkkel

- Ikke systematiske variasjoner i enhetskostnader
- Etterspørsel varierer – og gir variasjoner i kostnader
- Kostnadsnøkkel:

Kriterium	Vekt
Andel barn 1-2 år uten kontantstøtte	0,3572
Antall innbyggere med høyere utdanning	0,1142
Innbyggere 3-5 år	0,5286
Sum	1,0000

Når endres kostnadsnøkkelen?

- Store revideringer, oppgaveendringer og/eller store innlemminger

2011:

- Innlemming barnehage
- Revidert samlet kostnadsnøkkel
- K.prp.2011: Legger opp til å revidere kostnadsnøkklene hvert 4. år framover

KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET

Utgiftskorrigererte frie inntekter

Frie inntekter korrigerert for variasjoner i kommunenes utgiftsbehov

- Gir ikke mening bare å sammenligne inntektene
- Hvorfor?
 - Ulike kostnader knyttet til demografi
 - Ulike kostnader knyttet til geografi
 - for å produsere de samme tjenestene
- Behov for å korrigere for disse forholdene (variasjonene)

Frie inntekter korrigerert for variasjoner i kommunenes utgiftsbehov

- Kommunenes utgiftsbehov vha;
 - Kostnadsnøkklene i inntektssystemet
 - Identifiserer "lettdrevne"/"tungdrevne" kommuner
 - Rangeres
- Vises i de årlige kommuneproposisjonene
 - Kommuner, fylkeskommuner, grupper
 - Eksempel:

Frie inntekter korrigert for variasjoner i kommunenes utgiftsbehov - 2009

Landsdel	Landsdelens prosent av gj.snittet ekskl. eiend.skatt/konsesjonskraft	Landsdelens prosent av gj.snittet inkl. eiend.skatt/konsesjonskraft
Akershus	102	99
Hedmark og Oppland	96	97
Sør-Østlandet	96	96
Agder og Rogaland	100	101
Vestlandet	99	102
Trøndelag	98	98
Nord-Norge	107	110
Oslo	109	105